

Мишљење о процени ризика корупције у одредбама Предлога закона о уџбеницима

I Општа процена ризика корупције

Влада Републике Србије усвојила је на седници одржаној 25. јула 2015. године Предлог закона о уџбеницима (у даљем тексту: Предлог закона) и упутила га Народној скупштини на разматрање по хитном поступку. Како је наведено у образложењу Предлога закона, разлог за доношење по хитном поступку је то што би његово неблаговремено усвајање довело до штетних последица по рад органа и организација надлежних за одобравање уџбеника, с обзиром на то да се уводе нови институти и начин рада. Поред тога, према образложењу, доношењем овог закона по хитном поступку обезбеђују се правне претпоставке за благовремену примену његових решења, већа правна сигурност и ефикасност у поступку одобравања уџбеника и употребе уџбеника у школама.

Предмет Предлога закона је припремање, одобравање, избор, издавање, повлачење и праћење уџбеника и уџбеничког комплета, приручника и наставних материјала и додатних наставних средстава за основну и средњу школу. Према образложењу, разлог за доношење овог закона садржан је у потреби да се у правном систему изврше одговарајуће измене и успостави правни и институционални оквир како би се, у погледу надлежности и поступака, обезбедило усаглашавање законских решења у области издавања уџбеника. Предлог закона уводи нове институте и нове категорије уџбеника у циљу повећања квалитета и доступности уџбеника свим ученицима. Уједно, очекује се да ће његовом применом бити осигурана потпуна транспарентност поступка одобравања и избора уџбеника, као и начин одређивања цене којим ће се заштитити породични буџети.

Агенција за борбу против корупције је од 2012. године, када је припремила и објавила извештај са препорукама за отклањање ризика корупције и унапређење поступака одобравања и избора уџбеника, у више прилика указивала на потребу измене правног оквира у овој области. Након што је Влада Републике Србије 12. маја 2015. године повукла из скупштинске процедуре претходну верзију Предлога закона, Министарство просвете, науке и технолошког развоја припремило је нови текст нацрта, који је 17. јуна 2015. године доставило Агенцији за борбу против корупције на мишљење. Агенција за борбу против корупције је потом припремила и упутила Министарству мишљење о процени ризика корупције у одредбама новог текста Нацрта закона.

Приликом утврђивања коначног текста Предлога закона делимично су уважене неке од препорука и сугестија које је Агенција за борбу против корупције формулисала у поменутом извештају и мишљењу. Иако је Предлог закона побољшан у односу на текст нацрта, предложена решења и даље садрже одређене ризике корупције и недостатке, које је неопходно отклонити. Конкретно, ради се о недостацима и ризицима корупције који се односе на питања финансирања набавке уџбеника средствима републичког буџета; поступак оцењивања и експертизе; сукоб интереса; избор и праћење уџбеника; недостатак критеријума за одлучивање и непостојање прописаних услова и критеријума за именовање чланова комисија.

Једна од препорука Агенције односила се на потребу да се законским одредбама детаљно уреди финансирање набавке уџбеника средствима републичког буџета. Иако је Предлогом закона предвиђено финансирање набавке и доделе уџбеника за ученике из социјално/материјално угрожених породица, ове одредбе садрже недостатке и ризике корупције, који доводе у питање остваривање њиховог циља.

Агенција је нагласила да је неопходно детаљно уредити поступке оцењивања и експертизе, уз прописивање обавезног образложења аката о оцењивању и експертизи, као и јавности података о лицима која су учествовала у тим поступцима. Међутим, Предлогом закона није предвиђена јавност података о члановима стручне комисије која врши експертизу рукописа. Додатно, министру је дато овлашћење да подзаконским актима уреди поступке давања стручне оцене, стручног мишљења и експертизе, које је неопходно детаљније регулисати законским одредбама.

Агенција је посебно истицала значај адекватног регулисања питања сукоба интереса за сва лица која учествују у поступцима стручне оцене квалитета рукописа уџбеника, експертизе и одобравања уџбеника. Поред осталог, Агенција је препоручила да се уреди поступак одлучивања о сукобу интереса, те да се одреди орган који ће бити надлежан за спровођење овог поступка и вршење надзора над применом ових одредаба. С обзиром на то да се одредбе Предлога закона о сукобу интереса односе и на поступке одобравања приручника и наставних материјала, додатних наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава, потребно је јасно предвидети да лице које учествује у наведеним поступцима не сме бити аутор приручника и наставних материјала, додатних наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава. Поред тога, предложеним решењем није прецизирано која се лица сматрају *повезаним лицима са одговорним лицем издавача*, као и који су то *други законом прописани услови за изузеће*. У циљу спречавања различитог тумачења, неопходно је прецизирати поменуте формулације и јасно навести на које ситуације се ова одредба односи. Мишљења смо да је овде свакако потребно предвидети да лице које учествује у поступку давања стручне оцене, односно у поступку експертизе, али и у поступку одобравања уџбеника, не може бити супружник или ванбрачни партнер, крвни сродник у правој линији, односно у побочној линији до другог степена сродства, усвојитељ или усвојеник одговорног лица издавача. На крају, потребно је детаљније уредити поступак одлучивања о сукобу интереса.

Одредбе Предлога закона које се односе на избор уџбеника остављају простор за различито тумачење, с обзиром на то да не садрже јасне критеријуме за доношење одлуке, нити уређују поступак избора. Поред тога, Предлогом закона потребно је детаљније уредити питања праћења квалитета уџбеника и њиховог вредновања.

II Процена ризика корупције у појединим одредбама Предлога закона

У овом делу мишљења налази се приказ ризика корупције у појединим одредбама Предлога закона и препоруке за њихово отклањање.

Финансирање уџбеника средствима републичког буџета

Један од основних проблема у поступку одобравања уџбеника и избора уџбеника у школама је то што важећим Законом није регулисано финансирање набавке уџбеника из средстава републичког буџета. Агенција је у свом извештају дала препоруку да се законом регулише финансирање набавке уџбеника средствима републичког буџета, као и начин спровођења пројекта *Бесплатни уџбеници*.

Члан 9.

Ставом 1. прописано је да, у циљу омогућавања једнаке доступности образовања и васпитања *ученицима и полазницима из социјално/материјално угрожених породица*, Влада *може*, у складу са расположивим средствима буџета, да донесе одлуку о финансирању набавке и доделе, односно суфинансирању набавке, уџбеника, приручника и наставних материјала, за наредну школску годину. Према ставу 2, ради обезбеђивања уџбеника и приручника и наставних материјала за основну школу на језицима националних мањина и за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, Влада *може* донети одлуку о финансирању, односно суфинансирању припреме и/или набавке и доделе тих уџбеника, приручника и наставних материјала, које је јавни издавач обавезан да припреми, у складу са овим законом. С друге стране, ставом 3. предвиђено је да уколико наведени уџбеник и приручник и наставни материјал не буде одобрен, Влада *може* донети одлуку о финансирању односно суфинансирању припреме и/или набавке и доделе тих уџбеника, приручника и наставних материјала приватног издавача *за које се изјаснио највећи број ученика одређене генерације*, а које је приватни издавач обавезан да припреми, у складу са овим законом. На крају, у ставу 4. наведено је да Влада, ради обезбеђивања доступности свих уџбеника и приручника и наставних материјала утврђених планом уџбеника, *може* донети одлуку о финансирању, односно суфинансирању припреме и/или набавке и доделе недостајућих уџбеника, приручника и наставног материјала за ученике и полазнике са сметњама у развоју и инвалидитетом, припаднике националне мањине, као и за стручне предмете у стручним и уметничким школама, у складу са овим законом.

Овим одредбама није прецизно и јасно прописано у којим ситуацијама ће Влада донети наведене одлуке, нити који је рок за њихово доношење. Поред тога, нејасно је који субјект и на основу којих критеријума одлучује ко су ученици и полазници из *социјално/материјално угрожених породица*. Додатно, у ставу 3. помињу се уџбеници, приручници и наставни материјали приватног издавача *за које се изјаснио највећи број ученика одређене генерације*, иако Предлогом закона није предвиђено изјашњавање ученика приликом избора уџбеника. Имајући у виду све наведено, у циљу спречавања различитог тумачења, неопходно је допунити ове одредбе и прецизно уредити поменута питања.

Ставом 5. прописано је да Влада одлуком из става 1, поред осталог, утврђује *услове и критеријуме на основу којих ученик, односно полазник остварује право на финансирање, односно суфинансирање*. На овај начин, Влади је дато овлашћење да својом одлуком уреди питања која је нужно регулисати законским одредбама. Имајући то у виду, препорука је да се Предлогом закона уреде услови и критеријуми на основу

којих ученик, односно полазник остварује право на финансирање, односно суфинансирање.

Каталог уџбеника

Члан 17.

Ставом 2. предвиђено је да се, поред осталих, у Каталог увршћују уџбеници са Листе за исти предмет у истом разреду које су изабрале школе које похађа најмање 5% ученика одређене генерације. Уколико је након изјашњавања школа изабрано више од шест уџбеника са процентом већим од 5%, у Каталог се увршћује шест уџбеника са највећим процентом. С друге стране, уколико је након изјашњавања школа изабрано мање од три уџбеника са процентом већим од 5%, у Каталог се увршћују три уџбеника са највећим процентом. Према ставу 5, министар, у складу са наведеним, доноси одлуку о уџбеницима који ће бити уврштени у Каталог.

С обзиром на то да Предлогом закона није ближе уређен поступак изјашњавања школа, чиме је остављен простор за различита тумачења, препорука је да се Предлогом закона детаљније уреди ово питање.

Подношење захтева за одобравање уџбеника

Члан 20.

Према ставу 1, захтев за одобравање уџбеника издавач подноси Министарству у року који је утврђен јавним позивом. Мишљења смо да би Предлогом закона требало прописати рок за подношење захтева за одобравање уџбеника, па је препорука да се ова одредба, у том смислу, измени.

Ставом 6. тачка 9. прописано је да, поред осталог, уз захтев издавач подноси изјаву о томе да ли је неко од чланова Листе оцењивача рукописа уџбеника *аутор уџбеника тог издавача, лице запослено код издавача, ангажовано или пословно повезано са њим, укључујући и друге облике плаћене сарадње, да није повезан са одговорним лицем издавача, односно да не постоје други законом прописани услови за његово изузеће.*

Иако је ова новина значајна са становишта спречавања корупције, Предлогом закона није прецизирано која се лица, у смислу овог закона, сматрају повезаним са одговорним лицем издавача, као и који су то *други законом прописани услови за изузеће.* У циљу спречавања различитог тумачења, потребно је изменити ову одредбу тако што ће се прецизирати формулације *повезан са одговорним лицем издавача и други законом прописани услови за његово изузеће,* те предвидети да поменута изјава, поред осталог, нужно обухвата случајеве када је неко од чланова Листе оцењивача са одговорним лицем издавача, или аутором уџбеника, супружник или ванбрачни партнер, крвни сродник у правој линији, односно у побочној линији до другог степена сродства, усвојитељ или усвојеник.

Листа оцењивача рукописа уџбеника

Члан 21.

Ставом 1. предвиђено је да избор лица са *одговарајућим образовањем и компетенцијама* која ће учествовати у оцењивању квалитета рукописа врши министар на основу јавног позива, а на предлог посебне комисије за избор Листе оцењивача. У

ставу 2. наведено је да министар именује ову комисију, која има 11 чланова, и то: три члана која предлаже Национални просветни савет, једног члана којег предлаже Савет за стручно образовање и образовање одраслих, два члана која предлаже Завод, једног члана којег предлаже Покрајински завод, једног члана којег предлаже Покрајински секретаријат и три члана које предлаже Министарство.

Предлогом закона, међутим, нису прописани услови и критеријуми за именовање чланова ове комисије. Уместо тога, једном уопштеном формулацијом у ставу 2, предвиђено је да чланови комисије морају бити *стручњаци из области образовања и васпитања*. Имајући то у виду, препорука је да се ова одредба допуни и да се Предлогом закона пропишу јасни и прецизни услови и критеријуми за именовање чланова ове комисије којима би се, поред осталог, спречио евентуални сукоб интереса.

Ставом 5. прописано је да чланови Листе оцењивача не могу бити лица која су аутори уџбеника за основну и средњу школу, као ни лица запослена, ангажована или пословно повезана са издавачем уџбеника, укључујући и друге облике плаћене сарадње, *односно не могу да постоје други законом прописани услови за њихово изузеће*, о чему достављају изјаву.

Предложеном одредбом није прецизирано који су то *други законом прописани услови за изузеће*, чиме је остављен простор за различито тумачење. Имајући у виду наведено, неопходно је прецизирати формулацију *други законом прописани услови за његово изузеће* и јасно одредити на које се ситуације ова одредба односи. Поред осталог, мишљења смо да је неопходно навести да члан Листе оцењивача не може бити лице које је са одговорним лицем издавача супружник или ванбрачни партнер, крвни сродник у правој линији, односно у побочној линији до другог степена сродства, усвојитељ или усвојеник.

На крају, ставом 14. прописано је да Министарство *води рачуна о довољној заступљености оцењивача за све предмете на свим нивоима образовања и по потреби* расписује јавни позив за попуну Листе оцењивача.

Овом одредбом Предлога закона остављена су широка дискрециона овлашћења Министарству у погледу расписивања јавног конкурса. Препорука је да се ова одредба измени и да се прецизније одреди када ће Министарство расписати јавни конкурс за попуну Листе оцењивача.

Стручна оцена

Члан 22.

Према ставу 4, Комисија, пре доношења Стручне оцене, *може једном вратити издавачу рукопис уџбеника на дораду, ради отклањања мањих недостатака*.

Ова одредба Предлога закона садржи ризик корупције, имајући у виду да је нејасно у којим ситуацијама Комисија враћа рукопис издавачу на дораду. Имајући то у виду, препорука је да се у овој одредби прецизира који недостаци се сматрају *мањим недостацима* у рукопису уџбеника и предвидети да ће у свакој прилици када утврди постојање таквих недостатака, Комисија вратити рукопис уџбеника издавачу на дораду.

Ставом 14. прописано је да начин и *поступак давања Стручне оцене прописује министар*. Мишљења смо да је поступак доношења стручне оцене квалитета неопходно детаљније уредити Предлогом закона.

Поступак одобравања приручника и наставних материјала, додатних наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава

Члан 24.

Ставом 1. предвиђено је да стручно мишљење о квалитету рукописа, приручника и наставних материјала даје *комисија коју из реда запослених формира Завод, односно Покрајински завод*, док је у ставу 2. наведено да стручно мишљење о квалитету додатних наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава даје *комисија коју из реда запослених формира Завод, односно Покрајински завод*. Поред тога, према ставу 3, уколико у Заводу, односно Покрајинском заводу нису запослена лица са одговарајућим образовањем, *могу се ангажовати лица са Листе оцењивача*.

Овим одредбама Предлога закона нису прописани услови и критеријуми за именовање чланова комисија Завода, односно Покрајинског завода. Имајући то у виду, препорука је да се ове одредбе Предлога закона допуне и да се пропишу јасни и прецизни услови и критеријуми за именовање чланова ових комисија.

Према ставу 6, начин и *поступак давања стручног мишљења прописује министар*. На овај начин, министру је дато овлашћење да подзаконским актом уреди питање које би требало регулисати Предлогом закона. Имајући у виду наведено, препорука је да се одредбама Предлога закона детаљније уреди поступак давања стручног мишљења и одобравања приручника и наставних материјала, додатних наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава.

Експертиза рукописа уџбеника

Члан 25.

Ставом 3. предвиђено је да Надлежни савет образује стручну комисију од чланова са Листе оцењивача који нису били чланови Комисије за уџбеник за који је поднет захтев за експертизу, о чему прибавља информацију од Завода.

Међутим, Предлогом закона није предвиђена јавност података о члановима стручне комисије за експертизу рукописа који су у сваком конкретном предмету учествовали у њеном раду, иако је то од изузетног значаја, како би се поред осталог могло проверити да ли је у одређеном случају постојао евентуални сукоб интереса. Имајући у виду наведено, препорука је да се Предлогом закона пропише јавност података о члановима стручне комисије која врши експертизу рукописа уџбеника.

Према ставу 7, поступак експертизе рукописа уџбеника спроводи се сходно одредбама подзаконског акта, којег доноси министар, а који се односи на начин и поступак давања Стручне оцене који прописује министар. Мишљења смо да је поступак експертизе рукописа уџбеника, као и поступак доношења стручне оцене квалитета, неопходно детаљније уредити Предлогом закона.

Сукоб интереса

Члан 26.

Овај члан односи се на спречавање сукоба интереса у поступку одобравања рукописа уџбеника, приручника и наставних материјала, додатних наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава. Ставом 1. прописано је да лице које учествује у поступку давања стручне оцене, стручног мишљења, односно експертског мишљења, пре почетка рада потписују изјаву да није аутор уџбеника за основну и средњу школу, да није запослен код издавача уџбеника, ангажован или пословно повезан са њим, укључујући и друге облике плаћене сарадње, *да није повезан са одговорним лицем издавача, односно да не постоје други законом прописани услови за његово изузеће.*

С обзиром на то да се овај члан односи и на поступке одобравања приручника и наставних материјала, додатних наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава, препорука је да се предвиди, поред осталог, да лице које учествује у наведеним поступцима не сме бити аутор приручника и наставних материјала, додатних наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава. Поред тога, у циљу спречавања различитог тумачења, неопходно је прецизирати која се лица, у смислу Предлога закона, сматрају *повезаним са одговорним лицем издавача*, као и који су то *други законом прописани услови за изузеће*, те јасно навести на које се ситуације ова одредба односи. Мишљења смо да је свакако потребно предвидети да лице које учествује у поступку давања стручне оцене, односно у поступку експертизе, али и у поступку одобравања уџбеника, не може бити супружник или ванбрачни партнер, крвни сродник у правој линији, односно у побочној линији до другог степена сродства, усвојитељ или усвојеник одговорног лица издавача.

Према ставу 3, *постојање услова из става 1. овог члана утврђује по службеној дужности или на захтев државног органа, правног или физичког лица: министар приликом формирања Листе оцењивача, на основу изјаве из члана 21. став 5. овог закона; Завод приликом формирања Комисије, на основу изјаве из члана 21. став 5. овог закона и изјаве из става 1. овог члана*, те Завод и Надлежни савет приликом формирања стручне комисије за експертизу, *на основу изјаве из члана 21. став 5. овог закона и изјаве из става 1. овог члана.*

Агенција за борбу против корупције напомиње да потписивање изјаве не може представљати гаранцију одсуства сукоба интереса, односно да се не може, како је предвиђено предложеним решењем, једино на основу изјава утврђивати да ли постоји сукоб интереса. С тим у вези, значајно је да је ставом 4. прописано да се члан Листе оцењивача, који је учествовао у поступку давања стручне оцене, стручног мишљења, односно експертског мишљења, *уколико се утврди да је дао нетачну изјаву*, брише са Листе оцењивача и не може поново бити именован. Имајући у виду наведено, указујемо да би требало усагласити одредбе става 3. и става 4. овог члана, те Предлогом закона детаљније уредити поступак одлучивања о сукобу интереса.

Избор уџбеника

Члан 33.

Ставом 1. предвиђено је да школа са Листе бира најмање три уџбеника за сваки предмет у сваком разреду, које рангира према приоритету у посебном списку, који је саставни део одлуке о избору уџбеника, о чему обавештава Савет родитеља. Поред тога, према ставу 3, ставу 4. и ставу 5, одлуку о избору уџбеника, уџбеника на језику и писму националне мањине и уџбеника са прилагођеним садржајем и/или форматом доноси наставничко веће на образложен предлог стручних већа за области предмета, односно стручних актива наставника разредне наставе.

Наведене одредбе остављају простор за различито тумачење, с обзиром на то да не садрже јасне критеријуме за доношење одлуке, нити уређују поступак избора уџбеника. Препорука је да се одредбама Предлога закона одреде јасни и прецизни критеријуми за доношење одлуке о избору, те да се уреди поступак избора уџбеника.

Одређивање највише малопродајне цене уџбеника, приручника и наставних материјала са ПДВ-ом

Члан 35.

Према ставу 2, Комисију за одређивање највише малопродајне цене уџбеника, приручника и наставних материјала са ПДВ-ом именује министар. Ова комисија има седам чланова, од којих су три стручњаци из области издаваштва (представник јавног и два представника других издавача), један из Министарства, један из *органа надлежног за послове трговине* и један из *органа надлежног за заштиту потрошача и стручњак за економске науке којег предлаже Социјално-економски савет*.

Предлогом закона, међутим, нису прописани услови и критеријуми за именовање чланова ове комисије. Имајући то у виду, препорука је да се ова одредба допуни и да се Предлогом закона пропишу јасни и прецизни услови и критеријуми за именовање чланова ове комисије.

Праћење уџбеника

Члан 36.

Овим чланом предвиђено је да издавачи имају обавезу да кроз унутрашњи систем контроле прате квалитет својих уџбеника, прибављају мишљења корисника уџбеника и евиденцију о праћењу стављају на увид јавности. Поред тога, прописано је да квалитет уџбеника и резултате коришћења у образовно-васпитном раду континуирано прати Завод.

Питање праћења квалитета уџбеника је од изузетног значаја за развој и функционисање образовног система. Међутим, Предлогом закона овом питању посвећен је једино овај члан, као и одредба која се односи на обавезу издавача да евиденцију о праћењу стављају на увид јавности за сваку школску годину, најкасније у року од шест месеци од дана завршетка школске године. Ове одредбе не дају довољно јасан одговор на питање на који начин ће се вршити праћење квалитета уџбеника. Како би се отклонио овај недостатак, препорука је да се Предлогом закона детаљније уреде питања праћења квалитета уџбеника и њиховог вредновања.

Ново издање уџбеника

Члан 39.

Према ставу 6, Завод у року од 30 дана од дана пријема захтева издавача, доставља Министарству и издавачу стручно мишљење *комисије коју формира из реда запослених*. Поред тога, ставом 7. прописано је да уколико у Заводу нису запослена лица са одговарајућим образовањем, *могу се ангажовати лица са Листе оцењивача*.

Овим одредбама нису прописани услови и критеријуми за именовање чланова комисије Завода. Имајући то у виду, препорука је да се ове одредбе Предлога закона допуне и да се пропишу јасни и прецизни услови и критеријуми за именовање чланова ове комисије, којима би се, поред осталог, спречио евентуални сукоб интереса.

Повлачење уџбеника из употребе

Члан 40.

Ставом 8. предвиђено је да ће *изузетно, уколико у Каталогу, односно Листи, постоји само уџбеник који је повучен из употребе*, у зависности од разлога повлачења, Министарство наложити издавачу: а) да о свом трошку објави уџбеник у складу са одобреним рукописом и замени повучене уџбенике најкасније у року од 30 дана од дана пријема решења, а у супротном активирати меницу; б) донети решење којим се уџбеник повлачи на крају текуће школске године, а у случају да је правноснажном судском одлуком наложено да се предметни уџбеник одмах повуче из употребе, у року од три дана од дана сазнања за постојање правноснажне судске одлуке, затражити од издавача да у року од осам дана достави доказ да је на основу правноснажне судске одлуке исплатио накнаду власнику ауторских права, или активирати меницу ради исплате накнаде власнику ауторског права и в) наложити јавном издавачу да припреми недостајући уџбеник, који ће се финансирати средствима из активираних меница издавача чији је уџбеник повучен.

Мишљења смо да су наведеним решењем издавачи чији је уџбеник једини у Каталогу, односно на Листи, стављени у неравноправан положај у односу на остале издаваче чије уџбенике треба повући. Имајући то у виду, препорука је да се Предлогом закона на јединствен начин уреди повлачење уџбеника, без обзира да ли је реч о уџбенику који је једини у Каталогу, односно на Листи.

Прелазне и завршне одредбе

Члан 44.

Ставом 1. предвиђено је да ће се подзаконски акти за спровођење овог закона донети у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона, осим планова уџбеника и Стандарда квалитета, који ће бити донети у року од три месеца од дана ступања на снагу закона, те акта који се односи на начин и поступак избора лица на Листу оцењивача, етички кодекс лица која учествују у поступку одобравања уџбеника и поступак именовања чланова Комисије, који ће бити донет у року од 30 дана. Имајући у виду да је без благовременог доношења свих подзаконских аката онемогућено потпуно и адекватно спровођење закона, сматрамо да је неопходно да они буду припремљени и донети у краћим роковима од оних који су предвиђени Предлогом закона.

Члан 46.

Ставом 3. прописано је да се *изузетно* на први јавни позив за избор чланова Листе оцењивача, а који ће Министарство расписати у року од 30 дана од дана ступања на снагу подзаконског акта министра, могу пријавити и лица која су аутори, запослени, ангажовани или пословно повезани, укључујући и друге облике плаћене сарадње са издавачем уџбеника који су одобрени по прописима који су важили до ступања на снагу овог закона. Поред тога, према ставу 4, ова лица *не могу бити аутори, запослени, ангажовани или пословно повезани, укључујући и друге облике плаћене сарадње са издавачем уџбеника након пријаве на јавни позив.*

По нашем мишљењу, овакав изузетак од правила би требало додатно размотрити. Уколико се предложено решење прихвати, напомињемо да је неопходно допунити став 4. и предвидети да ова лица не могу бити супружник или ванбрачни партнер, крвни сродник у правој линији, односно у побочној линији до другог степена сродства, усвојитељ или усвојеник одговорног лица издавача, јер би се у супротном несумњиво радило о сукобу интереса.

III Закључак

Предлогом закона уређује се припремање, одобравање, избор, издавање, повлачење и праћење уџбеника и уџбеничког комплета, приручника и наставних материјала и додатних наставних средстава за основну и средњу школу. Према образложењу, Предлог закона уводи нове институте и нове категорије уџбеника у циљу повећања квалитета и доступности уџбеника свим ученицима.

Предлогом закона прихваћене су неке од препорука Агенције за борбу против корупције. С друге стране, међутим, предложена решења и даље садрже извесне ризике корупције и недостатке, који се односе на питања финансирања набавке уџбеника средствима републичког буџета; поступак оцењивања и експертизе; сукоб интереса; избор и праћење уџбеника; недостатак критеријума за одлучивање и непостојање прописаних услова и критеријума за именовање чланова комисија.

Агенција за борбу против корупције сматра да би отклањање идентификованих недостатака и ризика корупције допринело адекватном уређењу ове области и превазилажењу проблема који су се до сада јављали у пракси. Имајући у виду све наведено, Агенција за борбу против корупције позива Владу Републике Србије и народне посланике да размотре изнете сугестије и препоруке.

Београд, 27. јул 2015. године